

CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	30 MEHEFIN 2015
TEITL	DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD AR GYFER 2014/15
PWRPAS YR ADRODDIAD	CYFLWYNO'R DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (YN YMGORFFORI'R DATGANIAD RHEOLAETH FEWNOL STATUDOL) AR GYFER 2014/15 I'R PWYLLGOR ARCHWILIO AM GYMERADWYAETH
AWDUR	DEWI MORGAN, UWCH REOLWR REFENIW A RISG
GWEITHREDIAD	CYMERADWYO'R DATGANIAD AT BWRPASAU EI ARWYDDO GAN ARWEINYDD Y CYNGOR A'R PRIF WEITHREDWR

---

1. CYFLWYNIAD – BETH SYDD ANGEN I'R PWYLLGOR ARCHWILIO EI WNEUD?

1.1 Er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau fel “y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu”, mae angen i'r Pwyllgor Archwilio:

- Herio'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg am gynnwys yr hunanasesiad o'r 31 elfen yn fframwaith llywodraethu'r Cyngor (yn Atodiad 1) ac yn arbennig y sgoriau “Impact” ac “Effeithiolrwydd” sydd wedi eu nodi, a'r naratif sy'n egluro'r cyfiawnhad am y sgôr.
- Ystyried cynllun gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft (Atodiad 2).
- Cymeradwyo'r Datganiad, ac argymhell fod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn ei arwyddo.

2. CEFNDIR

2.1 Mae gofyn statudol am Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol fel canlyniad i gynnwys:

- Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sy'n datgan:

Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod system gadarn o reoli mewnol sy'n hwyluso gweithrediad effeithiol swyddogaethau'r corff hwnnw ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg, a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Rhaid i'r corff perthnasol gynnal adolygiad o leiaf unwaith mewn blwyddyn ar effeithiolrwydd ei systemau rheoli mewnol. Rhaid i ganfyddiadau'r adolygiad gael eu hystyried gan aelodau'r corff yn cyfarfod yn ei gyfanrwydd neu gan bwyllgor.

Ar ôl yr adolygiad, rhaid i'r corff neu'r pwyllgor gymeradwyo datganiad ar reoli mewnol a baratowyd yn unol ag arferion priodol. Rhaid i'r corff perthnasol sicrhau bod y datganiad yn mynd gydag unrhyw ddatganiad o gyfrifon y mae'n ddyletswydd arno i'w baratoi.

- Côt Ymarfer CIPFA ar Gyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y "SORP")
- Fframwaith CIPFA / SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government*, ac atodiadau dilynol. Cyhoeddwyd yn atodiad diweddaraf yn Rhagfyr 2012.

3. HUNANASESIAD O EFFEITHIOLRWYDD Y FFRAMWAITH LYWODRAETHU

3.1 Mae gan y Pwyllgor Archwilio swyddogaeth allweddol i herio dulliau paratoi a chynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Wrth iddynt arwyddo'r Datganiad Llywodraethu, mae'r Prif Weithredwr ac Arweinydd y Cyngor yn cadarnhau:

"Rydym wedi cael ein cynghori ar oblygiadau canlyniad yr adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Archwilio, a bod y trefniadau yn parhau i gael eu hystyried yn addas at ei ddiben yn unol â'r fframwaith llywodraethu. Mae'r meysydd sydd wedi derbyn sylw eisoes a'r rhai y mae'r Cyngor am fynd i'r afael â hwy yn benodol gyda chamau gweithredu newydd ar y gweill yn cael eu hamlinellu isod."

3.2 Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn crynhoi canlyniad yr hunanasesiad llywodraethu, sydd wedi cael ei ddiweddarau gan y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu yn ystod y flwyddyn, mewn datganiad sydd yn dweud wrth Bobl Gwynedd beth yw ein fframwaith lywodraethu, a pa mor dda mae'n gweithio. Aelodau'r Grŵp yw y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro, Uwch Reolwr y Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol, yr Uwch Reolwr Gwasanaeth Cyflawni a Chefnogi Newid a'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg.

3.3 Mae'r diagram sy'n cynnwys y sgoriau Impact ac Effeithiolrwydd yn dilyn yr un ffurf ag yn Natganiad 2014. Wrth gymeradwyo'r datganiad hwnnw, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn mai'r diffiniad o "lywodraethu da" yw trefniadau sy'n rhoi darparu ar ran bobl Gwynedd yn y canol.

3.4 Mae angen i'r Pwyllgor Archwilio fodloni ei hun fod y naratif sy'n cyfiawnhau'r sgoriau yn adlewyrchiad teg o'r Cyngor cyn belled â'i fod yn ymwybodol o hynny, ar sail yr wybodaeth y mae wedi ei dderbyn dros y flwyddyn.

4. NEWIDIADAU YN Y SGORIAU ERS DATGANIAD 2014

Sgoriau Impact

- 4.1 Yr y mwyafrif o achosion(30 allan o 31), nid oedd asesiad y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu yn awgrymu fod angen newid y sgoriau impact, gan fod rhain yn parhau'n gyson ers 2014. Yr unig sgôr impact sydd wedi newid ydi Cydraddoldeb, sydd wedi newid o 6 i 7. Gwnaethpwyd hyn oherwydd y farn y gallai'r gyfundrefn toriadau effeithio ar rai carfannau o'r boblogaeth yn waeth na'u gilydd.

Sgoriau Effeithiolrwydd

- 4.2 Mae 9 allan o 31 o'r sgoriau effeithiolrwydd wedi newid ers 2014. Ceir crynodeb o'r newidiadau isod:

Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig	 <p>Gwella o 3 i 5</p>
Llywodraethu Gwybodaeth	 <p>Dirywio o 6 i 4</p>
Y Cyfansoddiad	 <p>Gwella o 8 i 9</p>
Llythyr blynyddol yr Archwiliwr Allanol	 <p>Dirywio o 6 i 5</p>
Strategaeth Gaffael	 <p>Gwella o 5 i 6</p>
Y Pwyllgor Safonau	 <p>Gwella o 5 i 7</p>
Taflenni penderfyniad	 <p>Gwella o 8 i 10</p>
Y Drefn Gwynion	 <p>Gwella o 4 i 5</p>
Cydraddoldeb	 <p>Dirywio o 7 i 6</p>

5. BLAENORIAETHAU'R CYNGOR

5.1 Canlyniad y newidiadau a ddisgrifir uchod yw'r addasiadau canlynol i flaenoriaethau llywodraethu'r Cyngor:

- Llywodraethu Gwybodaeth wedi symud o'r oren i'r coch
- Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig wedi symud o'r coch i'r oren
- Llythyr Blynyddol yr Archwiliwr Allanol bellach yn oren
- Strategaeth Gaffael a'r Drefn Gwynion bellach yn felyn

5.2 Felly, yr elfennau Blaenoriaeth Uchel lawn (coch) ydi:

- Gwerthoedd y Cyngor
- Y gyfundrefn 'Cyflawni'
- Ymgysylltu
- Llywodraethu Gwybodaeth

5.3 Yr elfennau Blaenoriaeth Uchel (oren) ydi:

- Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig
- Gwerthuso, Hyfforddi a Datblygu Staff
- Cynllun Strategol y Cyngor
- Y Drefn Craffu
- Trefniadau Rheoli Risg
- Cydberthynas Aelodau
- Rhaglen Arweinyddiaeth
- Llythyr Blynyddol yr Archwiliwr Allanol

6. ARGYMHELLIAD

6.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio:

- Herio'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg am gynnwys yr hunanasesiad o'r 31 elfen yn fframwaith llywodraethu'r Cyngor (yn Atodiad 1) ac yn arbennig y sgoriau "Impact" ac "Effeithiolrwydd" sydd wedi eu nodi, a'r naratif sy'n egluro'r cyfiawnhad am y sgôr.
- Ystyried cynllun gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft (Atodiad 2).
- Cymeradwyo'r Datganiad, ac argymhell fod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn ei arwyddo.